

ИЗЛОЖБА – КОНЦЕРТ – 200 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА СТАНИСЛАВ МОНЮШКО

Да пишеш за колега и приятел, отдал много години на делото и музиката на композитор, недотам известен в дадена социална среда е задача привлекателна, но едновременно с това трудна, сложна и рискована. Рискована поради обстоятелството, че трябва да бъдат пренесени културни ценности от една историческа страна в друга, със съзнанието, че може да не обхванеш обекта на това пренасяне в неговата цялост, както и че едва ли ще догониш привързаността на неговия автор към осветеното явление. И така...Изложба и концерт, състояли се на 4 ноември 2019 в Полския институт в София по повод закриването на поредица от събития, свързани с честването на 200 години от рождението на Станислав Монюшко не само в Полша и в България, но и в целия свят. Повод, който сам по себе си е достатъчно разтърсващ, събуждащ близки и далечни асоциации за връзките между два славянски народа, с кулминационни точки през вековете като подвига на полския крал Владислав Варненчик (1424-1444), и още много други. В слово, представящо световната година на композитора Станислав Монюшко директорът на Полския институт г-н Ярослав Годун говори пред софийската аудитория за значението и мястото на творчеството на Монюшко за развитието на полската и европейската музика. Продължавайки линията на тези послания г-жа доцент и доктор в катедрата по теория на музиката към ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – Снежина Врангова-Петкова представи Станислав Монюшко като композитор, диригент, органист, академичен преподавател, общественик, дългогодишен директор на Teatr Wielki, наричан още „Баща на полската опера“. Сред неговото огромно творческо наследство безспорен шедьовър е операта „Халка“, от чиито две български премиери доц. Врангова представи ценни фотоси, ръкописи, отзиви. Така изложбата

с исторически кадри от живота и дейността на композитора и интересното въведение се превърнаха във фундамента, върху който прозвучаха наживо седем вокални бисери – песни и балади на Монюшко. Инициатор на концертната програма бе доцент д-р Елена Каралийска – Тръпкова, изявен пианист, асамблист, педагог, доцент по камерно пеене към катедра "Класическо пеене" на Вокалния Факултет на НМА и някогашен възпитаник на проф. Лиляна Антова, отдала повече от двадесет години в изследване и пропагандиране на полската музика, особено на делото на Станислав Монюшко. Изградената с висок професионализъм концертна програма представи, макар и с неголям брой творби различните разновидности на жанра на полската художествена песен. Така Марчо Апостолов, солист на Националния музикален театър „Ст. Македонски“ изпълни баладата „Знаеш ли тази страна“ по Гьоте и романса „Две зори“ по текст на Теофил Ленартович. Във връзка с първата творба – баладата по сихове на Гьоте, полският музиколог и изследовател на творчеството на Монюшко Зджислав Яхимецки достига до констатацията, че след песните на Бетовен, Шуберт и Шуман, баладата на Монюшко (в превод на Адам Мицкевич) поражда с огромната концентрация на експресивност и завършена мелодичност. Едва по-късно такива значими творби създават Лист и Хуго Волф, но погледнати през призмата на 19-ти век именно това са няколкото имена на композитори сред повече от четиридесет други, които омузикаляват равнозначно величествената поезия на Гьоте. Романсът „Две зори“ впечатли както с прекрасното вокално и артистично присъствие, така и с огнено-виртуозната клавирна партия, поднесена с много блясък от доц. Каралийска. Тук е мястото да дам и своето предложение за „раздяла“ с понятието „клавирен съпровод“, като на негово място се назовава равнодействащите вокална и клавирна партии. Не бива да се забравя, че дори и в късата форма, каквато е песента, Монюшко е симфоничен и оперен композитор и дори простата понякога наглед

клавирна партия е всъщност имплицирания оркестър. „Триолет“ – вокална форма, идваща от Франция още от далечния XIII век и песента „През лятото малка брезичка с листенце разговаря“, една несравнима по хубост и откровеност миниатюра, бяха представени с високо майсторство от доц. д-р Елена Нешевска (Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров). Певицата впечатли с изваяната кантилена, богата на динамична нюансираност още преди изричането на покъртителната ключова фраза „Ujrzym lubą wiosnę“ („Ще зърнем, любима, заедно пролетта). Достойно и с прекрасни данни се представиха и младите певци, възпитаници на доц. д-р Каралийска по камерно пеене (но всъщност и по полска фонетика и артикулация) – Красена Велкова с изпълнението на „Златна рибка“ и „Вечерна песен“ и „Предачка“ в изпълнение на Моника Зашева. За всяка от тези песни би могло да се пише повече и това е сторила доц. Елена Каралийска в излязлата ѝ през 2019 книга „СТАНИСЛАВ МОНЮШКО – Музикално-поетична образност, стилистични и интерпретационни особености в песенното му творчество“, която книга естествено продължава пътя на полските ѝ изследвания след дисертационния ѝ труд, свързан отново с песенното творчество на Монюшко и друг монографичен труд, публикуван през 2017 отнесен към песните на Мечислав Карлович. Мисионерска и апостолска дейност, за което най-искрено я поздравявам, въпреки общото съзнание за непреведимостта на музиката в поезията на даден език. Някак по своему свързвам трудовете на Каралийска с емблематичните за жанра на художествената песен „Певец и акомпанятор“, на Джералд Мур., издателство „Радуга“ и тези на виенчаните Ерик Верба и Леополд Спитцер, свързани с песенното творчество на Хуго Волф и немската песен (Lied), на издателство „Doblinger Verlag“. Изкуството на пианиста – асамблист крие други, не по-малки трудности, различни от тези на солиста-концертиращ пианист. И накрая – вместо кода на изказаното

дотук: убедена съм и вярвам в непреходността на красотата на песните на Монюшко; той ще остане завинаги в сърцата на тези, които го познават. Пожелавам още много вълнуващи срещи с българската публика!